

Тарас Григорович Шевченко – не просто великий поет минулого, але й велична постать, яка вказує шлях до гідності, любові до рідної землі та віри в краще майбутнє!

ЛІТЕРАТУРА

1. Демків В.Г. Тарас Шевченко як співець-просвітник українського народу. Тарас Шевченко і сучасна національна освіта: матеріали Міжнар. наук.-практ. [м. Тернопіль, 5-6 берез. 2014 р.] / редкол.: Г. Балл, А. Бичко, І. Бичко [та ін.]; гол. ред. А. Фурман. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ. 2014. С. 131-132.

2. Кіхмет Н. Мандрівка Тарасовими шляхами [Електронний ресурс] / Назим Кіхмет. URL: http://biblioshelest.blogspot.com/2014/03/blog-post_154.html.

3. Ревасевич, І. С. Психологічне осмислення внутрішнього світу творчої особистості у літературній спадщині Тараса Шевченка. Тарас Шевченко і сучасна національна освіта : матеріали Міжнар. наук.-практ. [м. Тернопіль, 5-6 берез. 2014 р.] / редкол.: Г. Балл, А. Бичко, І. Бичко [та ін.]; гол. ред. А. Фурман. Тернопіль: Економічна думка ТНЕУ, 2014. С. 142-143.

4. https://znayshov.com/News/Details/vid_patetychnoho_kobzaria_do_druzhnoho_she Yak_provesty_ne_nudnyi_urok_pro_tarasa_shevchenka

*Юстенюк Олена,
вчитель початкових класів,
Гімназія Лесі Українки №117,
olena777dobro@gmail.com*

ВЕЛИЧНЕ СЛОВО КОБЗАРЯ У СТАНОВЛЕННІ ОСОБИСТОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Дитячі роки відіграють вирішальну роль у формуванні особистості, цінностей та світогляду людини. Література, з її багатими історіями та моральними уроками, слугує потужним інструментом у цьому процесі розвитку. «Кобзар» Тараса Шевченка, наріжний камінь української літератури, втілює теми свободи, справедливості та людської гідності, які глибоко

резонують з молодими читачами. Досліджується вплив величного Шевченкового слова на формування особистості молодших школярів, виховання покоління, яке є стійким, емпатичним і закоріненим у свою культурну спадщину.

Вплив літератури на психологічний і моральний розвиток дітей широко вивчався, і всі дослідники дійшли висновку, що раннє знайомство з класичними творами може суттєво вплинути на ціннісні орієнтири, емпатію та когнітивні навички дитини. Такі твори, як «Кобзар» Тараса Шевченка, відіграють ключову роль у цьому аспекті розвитку, особливо в контексті української культурної та національної ідентичності. Дослідження Бороня (2017) та Бондарєвої (2021) висвітлюють глибину впливу Шевченка, демонструючи, як його наративи виходять за рамки простого оповідання і включають складні морально-етичні дилеми, придатні для юних умів, щоб орієнтуватися і вчитися на них. Крім того, дослідження з дитячої психології та освіти підкреслюють важливість інтеграції культурно значущої літератури в навчальну програму для сприяння всебічному розумінню власної спадщини та розмаїття людського досвіду.

Формування особистості дитини є багатограним процесом, на який впливає взаємодія генетичних, середовищних та освітніх факторів. Згідно з соціокультурною теорією Л. С. Виготського, соціальні взаємодії, в які вступають діти, в тому числі й через літературу, відіграють вирішальну роль у їхньому когнітивному розвитку. «Кобзар», з його багатим історичним контекстом і глибокими моральними розповідями, слугує інструментом культурної освіти, дозволяючи дітям досліджувати складні теми у сприятливому навчальному середовищі. Теорія психосоціального розвитку Еріксона також підтримує інтеграцію творів Шевченка в освіту, стверджуючи, що діти в молодшому шкільному віці перебувають на критичному етапі розвитку компетентності та почуття ідентичності. Література, яка відображає культурні цінності та історичну боротьбу, така як «Кобзар», може зробити значний внесок у цей етап розвитку, сприяючи формуванню почуття приналежності та глибшому розумінню етичних принципів.

У цьому дослідженні застосовано якісний метод дослідження, що включає контент-аналіз «Кобзаря» та тематичне дослідження його інтеграції в навчальну програму молодших класів. До вибірки увійшли вчителі з трьох українських шкіл, які включили творчість Шевченка до своїх освітніх програм, а також спостереження за дискусіями в класі та роздумами учнів над текстом. Методи збору даних складаються з напівструктурованих інтерв'ю з учителями, аналізу учнівських робіт та записів спостережень за взаємодією в класі. Аналіз даних має на меті виявити теми, пов'язані з впливом «Кобзаря» на морально-етичний розвиток учнів, їхнє почуття ідентичності, а також їхню емоційну та когнітивну залученість до тексту.

«Кобзар» – це не просто збірка віршів, а мозаїка української душі та історії, що відображає боротьбу, прагнення та стійкість українського народу. Творчість Шевченка, що характеризується ліричною насиченістю та глибокими моральними пошуками, пропонує молодшим школярам безцінну лінзу, через яку можна досліджувати теми справедливості, свободи та людської гідності. Наприклад, вірш «Заповіт» виходить за межі особистого, щоб сформулювати колективне прагнення до свободи і самовизначення – теми, які є як історичними, так і універсально актуальними. Цей аналіз показує, як поетичні наративи Шевченка слугують для дітей засобом залучення до складних соціальних та етичних питань, спонукаючи до роздумів, дискусій і глибшого розуміння своєї культурної спадщини та універсальних цінностей людства.

Тематичне дослідження, проведене в молодшій школі в Києві, ілюструє практичне застосування та вплив інтеграції «Кобзаря» в навчальну програму. Вчителі повідомили про помітне зростання інтересу учнів до української історії та культури, а також про посилення здатності до емпатії та моральних міркувань. Дискусії в класі, стимульовані віршами Шевченка, виявили здатність учнів вирішувати етичні дилеми, висловлювати свої думки та почуття, а також проводити паралелі між історичними подіями та сучасними проблемами. Відгуки учнів та батьків були в переважній більшості позитивними, багато з них підкреслили роль програми у вихованні сильного

почуття національної ідентичності та моральних цінностей. Цей приклад підкреслює потенціал «Кобзаря» збагачувати освітній досвід, сприяючи не лише академічним навичкам, а й емоційному та етичному розвитку.

Висновки з огляду літератури, теоретичної бази та тематичного дослідження сходяться, щоб підкреслити значну роль «Кобзаря» у формуванні особистості молодшого школяра. Творчість Шевченка, з її глибоким культурним і моральним резонансом, є багатим ресурсом для розвитку емпатії, етичного розуміння та почуття ідентичності у молодших школярів. Інтеграція «Кобзар» в освітню програму узгоджується з теоріями Виготського та Еріксона, підкреслюючи важливість культурного та соціального контекстів у когнітивному та психосоціальному розвитку. Це дослідження підкреслює неминущу актуальність творчості Шевченка в сучасній освіті, припускаючи, що література, особливо та, яка має глибоке коріння в національній історії та цінностях, може мати глибокий вплив на розвиток дитини.

Аналіз демонструє, що література, особливо твори з глибоким національним значенням, такі як «Кобзар», є важливим інструментом в освіті, здатним збагатити навчальну програму і сприяти цілісному розвитку молодих умів. Освітникам і політикам слід розглянути можливість інтеграції культурно та історично значущої літератури в освітню програму, щоб сприяти вихованню всебічно розвиненого і глибоко поінформованого покоління. Майбутні дослідження можуть розширити цей фундамент, вивчаючи вплив подібних літературних творів у різних культурних контекстах, тим самим збагачуючи наше розуміння ролі літератури у розвитку та освіті дітей.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боронь О. В. Спадщина Кобзаря Дармограя : джерела, типологія та інтертекст Шевченкових повістей. Київ : Критика, 2017. 496 с.

2. Бондарєва Н. О. Шевченкові вірші в альманасі «Хата» (1860) в оцінці прижиттєвої критики. *Актуальні питання гуманітарних наук : міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка*. 2021. Вип. 36. Том 1. С. 99-102. DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/36-1-14>